

Pavel Chihaia 101

Îl evocăm azi pe Pavel Chihaia, care ar fi împlinit pe 23 aprilie 101 ani. Vă spun drept, nu-i foarte simplu să vorbești despre el – a fost prozator, dramaturg, poet, traducător, jurnalist, istoric, istoric de artă. Cine ar fi în măsură să vă prezinte o activitate atât de bogată, în atâtea domenii? Un istoric ar putea să se refere mai ales la preocupările lui Pavel Chihaia din anii când lucra la Institutul de Istoria Artei: la teza lui de doctorat, la cărțile de specialitate – și mă gândesc la Ovidiu Pecican, care i-a dedicat o superbă monografie și care ne-a promis un frumos elogiu și pentru întâlnirea de astăzi (dar din păcate, cum am aflat, n -a reușit să-l trimită la timp). Un istoric și critic literar ar face aici o analiză a operei scriitorului Pavel Chihaia, i-ar defini locul în panteonul literaturii române – și tocmai l-am ascultat cu toții, în acest sens, pe Gelu Ionescu. Dar după cum desigur știți, eu nu sunt nici istoric și nici critic literar. N-aș vrea totuși să credeți că am luat cuvântul doar ca în anecdota cu bălbâitul care s-a prezentat la concursul pentru un post de crainic de televiziune doar ca să le comunice celor din juriu să nu conteze pe el.

Am avut însă privilegiul să-l întâlnesc pe Pavel Chihaia aici, la „Apoziția”, să-l revăd la câteva dintre întâlnirile de la Neptun cu scriitorii din diaspora, să mă număr apoi printre cei invitați la el acasă și astfel să-l cunosc mai îndeaproape, ba aș îndrăzni chiar să spun că ne-am și împrietenit. Despre Pavel ca om și ca prieten vreau așadar să vă povestesc câte ceva. Pavel era un om de treabă, care n-ar fi fost în stare să facă și sunt sigur că nici n-a făcut nimănui vreun rău. Asta înseamnă ceva în zilele noastre și din păcate nu-i de la sine înțeles! El avea o bonomie desăvârșită, care i se citea pe chip, și nu-mi amintesc să-l fi văzut vreodată altfel decât bine dispus, până și atunci când îl știam bolnav și suferind. Pentru copii, mai ales, avea o simpatie și o adevărată slăbiciune: de fiecare dată se interesa de nepoțica mea Leonora (căreia el îi spunea cu consecvență Lenora), iar când venea la noi în vizită nu se întâmpla să nu-i aducă fetei o jucărie sau o păpușă, și în orice caz niște dulciuri. Îmi pot imagina ce zile fericite a avut pe când era angajat la Liceul Francez „Jean Monnet”!

În serile când Moussy și Pavel ne invitau la ei, pe Mariana și pe mine – și bineînțeles că nu eram noi singurii invitați – el ne întâmpina cu ușa larg deschisă, mereu cu aceeași frază de bun sosit: „Intrați, intrați, tigrii și leii sunt legați!” Asta făcea parte din repertoriul său special, de un umor cu totul aparte. Își amintea uneori de vreo replică de pe vremea când făcuse figurație la teatru, iar atunci îl auzeam recitând:

*Dragul meu, cu ce te-alegi?
Gândul meu tu niciodată
N-ai să poți să-l înțelegi.
Visul meu e Cosânzeana,
Asta-i veșnica ispită!
Foaie vede și-o clătită...*

Evident că ultimul vers era o improvizație și ținea locul originalului, pierit din memorie. Sau, când intram în living, unde erau deja câțiva invitați, mă lua de mână și anunța pe ton oficial: „Vă prezint pe celebrul scriitor...” iar apoi mă privea serios: „Băi, cum te cheamă?” Și ne prăpădeam cu toții de râs. Nu uita însă să mă întrebe, cu un interes autentic, la ce lucrez și ce carte urmează să-mi mai apară. Când era toată lumea adunată, simțea nevoia să confere întrunirii un aer intelectual, propunându-ne o temă de dezbatere, sau scoțând un volum din raftul bibliotecii (dacă nu cumva îl avea gata pregătit la îndemână) și, după ce cerea să se facă liniște, începea să ne citească. Ne delecta cu poemele sale, sau cu cele traduse de el din engleză, iar momentele acelea aveau mult farmec. Așa era Pavel.

El n-ar fi fost însă cel pe care l-am cunoscut cu toții, dacă n-ar fi avut-o lângă el pe Moussy. Ea l-a însoțit, cu nemaipomenitul ei atașament, de-a lungul unei îndelungate, fericite căsnicii, i-a fost reazem, inspirație și împlinire. Și continuă să-i cultive cu nesecată abnegație memoria, desăvârșindu-i monumentul. Și fiindcă ieri a fost ziua ta, dragă Moussy, să-ți urăm din tot sufletul: La Multi Ani!